

Saber-se'n estar

El verb saber és usat sovint amb un valor equivalent a «ésser capaç, tenir el valor o la gosadia» (de fer una cosa, normalment poc recomanable), especialment en oracions negatives: No en sap, ell, de dir mentides. En aquests casos no se dir que no. Recordem la frase que ens van reportar no fa gaire d'uns masovers de les muntanyes de la Garrotxa, que després de ponderar les precàries condicions de la vida que menaven en un mas isolat, exclamaven: Però no ens en sabem anar.

D'altra banda, existeix un ús especial del verb estar: estar-se de - equivalent a «abstenir-se»: M'estic d'anar-hi encara que en tinc moltes ganes. Se n'estan tant com poden.

Aquests dos usos especials han originat la frase Saber-se estar (de fer una cosa). Un dels casos d'aplicació és aquell en què es tracta d'indicar que hom és capaç de fer l'esforç de prescindir d'una cosa, i que tant permet oracions afirmatives com negatives (o condicionals i interrogatives): Ja te'n saps estar, de fumar? Abans no me'n sabia estar, però d'ença que el metge em va advertir, ja ho crec, que me'n sé estar. Però un altre cas, no gaire possible en oracions negatives, de l'ús d'aquesta perifrasi, és aquell en què es vol indicar que algú es irresistiblement incitat a fer una cosa: No em vaig saber estar de dir-li el que pensava. No em sé estar de pensar malament.

En lloc de No saber-se/estar de es fa servir força sovint «No poder per menys de», però aquesta expressió, si no inadmissible, és, almenys, poc recomanable. Diríem que es tracta d'una deformació de no poder menys de que té un valor força semblant, però no equivalent. No poder menys de fer una cosa vol dir haver-la de fer forçosament. En canvi, no creiem que es pugui objectar res a l'ús de poder en lloc de estar (és a dir, alternant-hi, amb el mateix valor), en els casos que hem indicat.

ALBERT JANE